

РЕЦЕНЗИЯ

**по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“
в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и
информационни науки (Организация и управление на библиотеките)
по научната специалност „Книгознание, библиотекознание и
библиография“
за нуждите на катедра „Библиотекознание, научна информация и
културна политика“ – ФФ, СУ „Св. Климент Охридски“,
обявен в ДВ бр. 24/16.03.2018 г. и на интернет страницата на
Софийския университет**

Рецензент

**Професор дфн Иванка Василева Янкова –
Университет по библиотекознание и информационни
технологии, София**

София

2018

I. Данни за конкурса

По обявения в ДВ, бр. 24 от 16 март 2018 г. конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.5 „Обществени комуникации и информационни науки“ (Организация и управление на библиотеките) по научната специалност „Книгознание, библиотекознание и библиография“ за нуждите на катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ – Философски факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“ - е подал документи един-единствен

кандидат – главен асистент д-р Анета Дончева Дончева. При обявяването на конкурса са спазени всички нормативни документи, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, гр. София.

Д-р Анета Дончева Дончева, главен асистент в катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика” към ФФ на Су „Св. Климент Охридски“ е допусната за участие в конкурса и е определен състава на научното жури. На насроченото първо заседание на журито са избрани председател, рецензенти и изготвящите становища. Определена е датата на заключителното заседание.

Не са допуснати никакви нарушения, процедурата е напълно изрядна.

II. Данни за кандидата

Гл. ас. д-р Анета Дончева е професионален бакалавър от Държавния библиотекарски институт, София, България и магистър по библиотечни и информационни науки от Висшия институт за култура, Санкт-Петербург, Русия.

Започва работа в Регионална библиотека „Дора Габе“ в гр. Добрич, първоначално като библиотекар-краевед, а след това работи и няколко години като методист. От 1985 г. до 2016 г. работи в Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“. Последователно работи в различни структури и заема различни длъжности. Кандидатката е научен сътрудник и няколко години е ръководител на Научно-методичния център към Националната библиотека. След това е н.с. в Центъра за библиографска информация. От 1997 г. ръководи отдела „Библиотечна координация и връзки с обществеността“. От 2004 г. до напускането на библиотеката през 2016 г. д-р Анета Дончева е заместник-директор и ръководи библиотечната дейност, отговаря за международната дейност и работата по проекти и програми в Националната библиотека.

От юни 2016 г. Анета Дончева е преподавател и главен асистент в СУ „Св. Климент Охридски”, Философски факултет, Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика”. От 2014 г. тя е доктор в професионално направление 3.5.

Обществени комуникации и информационни науки по научната специалност Книгознание, библиотекознание, библиография (Организация и управление на библиотеките) с дисертационен труд на тема: „Видове библиотеки при промяна на парадигмата на библиотечната теория и практика“.

Професионалните интереси на гл. ас. д-р Анета Дончева основно са в области като национална библиотечна и информационна политика; библиотечен мениджмънт; библиотечна организация и оптимизиране и ефективност на библиотечната дейност; международни библиотечни връзки и др.

III. Общо представяне на получените за рецензиране материали

Представеният от гл. ас. д-р Анета Дончева комплект материали на хартиен носител и в електронен вариант е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Кандидатът е приложил списък на всички свои публикации и списък от системата на СУ „Авторите“. За участието в настоящия конкурс е представен списък с 31 научни публикации и трудове. В него са включени: 1 бр. хабилитационен труд; 4 броя монографии, учебници, учебни пособия, сборници; 25 статии в периодични издания, сборници, справочници и една редакторска работа.

Прегледът на научната продукция на кандидата за „доцент“ ми позволява да направя няколко по-обща изводи и оценки:

✓ Приетата за рецензиране научна продукция обхваща всички компоненти на структурата на научните публикации, като нейният обем надвишава нормативно предвидените количествени изисквания;

✓ Публикациите, по своята насоченост и съдържание, съответстват на обявения конкурс, като особено важно е да се отбележи, че са посветени на актуални и значими за теорията и практиката проблеми;

✓ Публикации са предимно от последните години и в тях е постигнат баланс между самостоятелната изява на кандидата и екипната работа;

✓ Участието на кандидата като ръководител, координатор и член на екипите в международни и национални проекти и програми за библиотеките, което макар и да не се рецензира, е основание за висока оценка като активен изследовател.

IV. Обща характеристика на дейността на кандидата

1. Оценка на учебно-педагогическата дейност

Гл. ас. д-р Анета Дончева води лекции и упражнения по няколко учебни дисциплини, които са в обхвата на обявения конкурс за „доцент“. В ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“ тя е титуляр на дисциплините: „Библиотекознание“, „Организация и управление на информационните ресурси“, „Организация и управление на библиотеките“, „Библиотечен мениджмънт“ и „Развитие на колекциите“. Годишната аудиторна заетост на гл. ас. д-р Анета Дончева отговаря на изисквания по нормативни документи минимум за обявяване на конкурс за „доцент“.

Високата ми оценка за учебно-преподавателската дейност на кандидата се основава и на фактите, че тя има богат преподавателски опит, тъй като няколко години е и хоноруван преподавател в Колежа по библиотечно дело и в Катедрата БИНКП, както и че е автор на учебна и учебно-помощна литература, което е видно от представените материали за участие в конкурса.

За периода на преподаването си в Катедрата към ФФ, гл. ас. д-р Анета Дончева е научен ръководител на шест успешно защитили дипломанти.

Оценъчният ми извод е, че гл. ас. д-р Анета Дончева демонстрира стремеж към непрекъснато обогатяване на обучението в съответствие с добрите практики във висшето образование; курсовете и учебната и литература са на съвременно ниво и това я прави утвърден и авторитетен преподавател.

2. Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Представеният хабилитационен труд (по своята същност монография) на гл. ас. д-р Анета Дончева „Развитие на библиотечната инфраструктура в България“ представлява

солидно изследване, обхващащо теоретични и приложни аспекти в особено актуална проблематика с безспорна значимост за българските библиотеки.

Основен акцент във вижданията на автора на труда, намерил успешно развитие в цялостното съдържание, са концепциите, които отразяват реалното състояние на българските библиотеки и българското библиотечно дело от Освобождението до днес.

Авторката насочва вниманието към създаването и развитието на библиотечна инфраструктура в България като част от културната и образователна инфраструктура на страната. Преследва се една голяма цел – реформа на съществуващата инфраструктура чрез иновативна политика, която да доведе до ефективни библиотеки, обслужващи от една страна образованието и науката и от друга – гражданите – с цел подобряване на техния начин на живот в съвременното дигитално общество. Представените в монографията модели за развитие на библиотечната инфраструктура в различните периоди на обществено, икономическо и политическо развитие на държавата са изследвани по определени критерии и са анализирани компетентно. В изследването е отделено внимание, подкрепено с достатъчно статистическа доказателствена информация, на важните фактори, изграждащи библиотечната инфраструктура – физически обем и капацитет; обхват и достъп на населението до отделните елементи на библиотечната инфраструктура; финансови показатели за развитието на библиотечната инфраструктура. Направени са констатации и основни изводи относно степента на изграденост и на възможностите за достъп до библиотечната инфраструктура.

Важни акценти в изследването са въпросите за реалната оценка на състоянието и перспективите за развитие на българската библиотечна система в обозримо бъдеще така, че да отговоря на промените в обществото, на промените в информационната и дигитална инфраструктура на обществото.

Хабилитационният труд, в неговата цялостност, притежава несъмнени научни и приложни достойнства, в това число идентифицира проблемите и дава реални пътища за развитие на библиотеките и библиотечната инфраструктура на страната ни на национално и регионално ниво. В този контекст са и откритите от кандидата в представената от него справка за приносните моменти във водещия му труд, които оценявам като симбиоза между научни и научно-приложни приноси.

3. Приноси (научни, научно-приложни, приложни)

Оценявам силно положително и всички публикации – монографии, учебници, учебни пособия, сборници и статии в периодични издания, сборници и справочници – представени от кандидата В тях намират място и израз многогодишни изследвания на д-р Дончева. В синтезиран вид откроявам следните приносни моменти:

✓ Сериозно аргументирани разработки за развитието на библиотеките в страната и съвременната визия за тях. Тук бих посочила статиите *„Стратегическите приоритети на българските публични библиотеки на благо на съвременните читатели“*, *„Характеристика на вида „национална библиотека“ и съвременни тенденции в неговото развитие“*, в които се разглеждат концептуални въпроси, свързани с новите роли на обществените библиотеки в съвременното дигитално общество.

✓ Продължително и сериозно изследване и работа по хармонизирането на нормативната база в областта на библиотечното законодателство. Тук характерни са двете публикации на кандидата – *„Сборник с нормативни документи за библиотечното дело в България“* (в съавторство с А. Димчев), трето преработено издание и *„Проект за закон за Националната библиотека като неразделна част от библиотечното законодателство в страната“*.

✓ Анализи и препоръки за организацията на работата в библиотеките с оглед на развитието на библиотечните ресурси и предоставянето на висококачествени услуги и обществени дейности на гражданите. Аргументирани са препоръки към развитието на библиотеките и техните ресурси и в подкрепа на тяхната конкурентоспособност. Общите проблеми на библиотечната организация и управление се третира в наръчника *„Организация и управление на работата в обществената библиотека“*, (в съавторство с А. Димчев), както и в *„Учебник по библиотекознание и библиотечен мениджмънт“* (в съавторство с Ваня Грашкина-Минчева и Елена Георгиева). Значението и ролята на библиотечните ресурси като важна част от ръкописно-документалното наследство на страната са представени в статията *„Ориенталските колекции на Националната библиотека в контекста на процесите по опазването на националното книжовно културно наследство и достъпа до него“* (в съавторство с Ц. Панчева).

✓ Разработки относно промените и стратегиите за промени в библиотеките. В представените за конкурса публикации се откриват анализи на *структурната промяна*

– в статията на кандидата *„Наложителни промени в структурата на Националната библиотека в ИО“*, в която се изследват проблемите за навлизането на новите технологии, обогатяващи съдържанието на традиционните дейности и довели до появата на нови изисквания към стандартните дейности и работните места в библиотеките. Изследвани и анализирани са проблемите на *поведенската промяна*, която се свързва с положителната промяна в мотивацията на персонала, опита и квалификацията му – в тази връзка са статиите на д-р Дончева *„Наблюдения върху формалните и неформалните отношения в организационната култура на библиотеката“* и *„Библиотечният персонал в Националната библиотека – гледната точка на един мениджър“*. В статии като *„The Woman, The Library and the Bridge between Civilizations“*; *„The Woman – Librarian and Manager“* и *„Директорът на една съвременна европейска национална библиотека“* се обръща сериозно внимание на промените в специфичните функции на ръководителя на библиотеката и в стила на ръководене, съответстващи на нарастващото ниво на технологични и социални промени. Значителна част от статиите, представени за конкурса, е свързана с *технологичната промяна* в библиотеките: *„Проект за Дигитален център на българската национална библиотека“*; *„Политика на националната библиотека на България за опазване на културното и историческото наследство чрез интензивно развитие на информационните и комуникационни технологии“* (в съавторство с Б. Христова); *„Участие на Националната библиотека в международни проекти за дигитализация. Необходими стъпки за интегриране на България в европейското начинание „Еуропеана“* (в съавторство с Ц. Панчева); *„Дигитална библиотека на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“: Проект BG0046 – Дигитализация и запазване на писменото наследство на България“* (в съавторство с Ц. Панчева); *„Проектът „Виртуална библиотека – България“: нови перспективи и нови шансове“*. Тези публикации са свързани с използването на нови технологии в библиотеките в дигиталното общество.

✓ Изследване на проблемите за развитието на библиотеките в условията на взаимно сътрудничеството на национално и международно ниво. Показателни в това отношение са публикации като: *„Възможности за сътрудничество между националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ и публичните библиотеки“*, *„Национално съгласие за динамичното развитие на библиотеките“*, *„Регионалното сътрудничество на националните библиотеки“*, *„Участие на Народната библиотека в*

международни професионални инициативи“. Всички тези статии са посветени на важните за ефективната и оптимална работа на библиотеките в координирани и кооперирани връзки.

✓ Разработки за създаване на система за измерване на качеството и оценката на ефективността на работата на българските библиотеки на основата на международните стандарти. Много важна в това отношение е авторската статия *„Актуалната библиотечна статистика“*, както и последните статии на кандидата за резултатите от изследването за оценка на информационната стойност на уебсайтовете на регионалните библиотеки (РБ) в България и конструирането на препоръчителен модел на уебсайт, отразяващ резултатите от дейността на регионалната библиотека – *„Нови подходи за присъствието на българските регионални библиотеки във виртуалното пространство“* (в съавторство с Е. Попова, под печат); *„New Approaches to the Presentation of Bulgarian Regional Libraries in the Virtual Space“* (в съавторство с Е. Попова) и *„Регионалната библиотека – представяне на нейните ресурси и осигуряване на комуникационни връзки с ползвателите и обществото“*.

✓ Разработени са изключително неизследвани територии в областта на библиотечната практика. За пример може да бъде посочена статията *„Мениджмънт на разнообразието в библиотеката“*.

Научните статии и доклади на гл. ас. д-р Анета Дончева засягат много и различни аспекти на библиотечната организация и управление, като тяхната проблематика е в обхвата на конкурса и естествено е доразвита в коментирания по-горе реабилитационен труд.

Към посочените приноси трябва да се добави и активната работа на кандидата по международни и национални проекти:

- ✓ ръководство на българо-словенски проект за изграждане на Единна национална библиотечно-информационна система „Виртуална библиотека-България“;
- ✓ проект TELPlus в рамките на Програма eContentPlus на Европейската комисия;
- ✓ проект BG0046 „Дигитализация и запазване на писменото наследство на България“ в рамките на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП);
- ✓ проект „Дигитална библиотека“ на Националната библиотека Сн. Св. Кириб и Методий“;

- ✓ координиране на националните проекти на ФНИ „ДАПИС” (Дигитални архиви и документи: популяризиране, изучаване, съхранение) и проект „Ръкописни и документални паметници от българските земи XIII-XVII в.”;
- ✓ участие в НИП на СУ „Оценка на информационната стойност на уебсайтовете на регионалните библиотеки (РБ) в България. Конструирание на препоръчителен модел на уебсайт, отразяващ резултатите от дейността на регионалната библиотека”),

както и неговата широка консултантска дейност и посочената редакторска дейност.

4. Цитиране на публикациите

Приложеното Уверение от Университетската библиотека „Св. Климент Охридски“ и Справката за цитирания, установени от автора, потвърждават цитиранията на публикациите на кандидата, както следва:

- ✓ в Web of Science Clarivate Analytics – 3 цитирания;
- ✓ Scopus ELSEVIER – 1 цитиране;
- ✓ EBSCO – 3 цитирания;
- ✓ ProQuest Ebook Central – 2 цитирания;
- ✓ Central and Eastern European Online Library (CEEOL) – 7 цитирания;
- ✓ по традиционен начин и Google Наука – 41 цитирания, съответно индексирани в ИНИОН РАН: БД „Науковедие” – 9 публикации – отразени в редица библиотечни каталози: на Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий; Университетската библиотека „Св. Климент Охридски”; Система корпоративной каталогизации (СКК) ЛИБНЕТ; WorldCat OCLC; Karlsruher Virtueller Katalog (KVK); Library of Congress.

V. Оценка на личния принос

През годините гл. ас. д-р Анета Дончева работи активно във всички важни за библиотечната област дейности – взема участие в проектирането и оптимизирането на

всички нормативни проекти, в разработването на стратегии, визии, проекти. Без преувеличение тя има десетки направени предложения и изказани мнения. Интензивно е участието ѝ в обучението на колегията като лектор, преподавател и автор на учебни материали. Активно участие взема и в конференциите, семинарите, кръглите маси, уъркшоповете, работните срещи в библиотечната сфера с доклади, мнения, изказвания. През всичките години на своята дейност д-р Анета Дончева предоставя стотици експертни и консултантски мнения и услуги в гилдията и извън нея, лобира и извършва просветителска дейност сред политици и общественици, заели се с управлението на културата и в частност с библиотеките.

Анета Дончева е човек работещ с много, различни и комплицирани хора, с много и разнородни екипи. Визията ѝ е на винаги ангажиран и мислещ за професията и обществото човек; с позиции, понякога крайни и предполагащи дискомфорт в гилдията, но винаги честни и създаващи предпоставки за дискусии, включително и несъгласие.

Кандидатът е участник в инициативния комитет за създаването на библиотечно сдружение още от 1989 година. Учредител и участник, вкл. зам. председател на УС, в работата на СБИР, сега ББИА от 1990 година досега. От 1999 г. е член на ABDOS (Организация на библиотеки и документационни центрове, изследващи проблеми в Източна и Югоизточна Европа); член е на Съюза на българските журналисти (СБЖ).

VI. Критични забележки и препоръки

Нямам съществени критични бележки към кандидата.

Познавайки отлично потенциала на д-р Анета Дончева и богатия ѝ опит в областта на научните изследвания и препоръчвам те да намерят очаквано продължение в научното ръководство на докторанти и изграждане на бъдещи професионалисти.

Препоръчвам също в следващите години да насочи творческите си усилия към разработване и защита на дисертационен труд за придобиване на научна степен „доктор на науките”, т.к. натрупаният опит в областта на библиотечната теория и практика е принос, който заслужава да бъде синтезиран в едно голямо научно изследване.

VII. Лични впечатления

В годините за мен Анета Дончева винаги е била колегата, с която мога да говоря по всяко време за сериозни професионални и лични теми и проблеми; с която можем заедно да творим закони, нормативни документи; заедно да участваме в инициативни комитети за създаване на сдружения, асоциации и да се отказваме понякога разочаровани; да продължаваме напред; да поемаме по еднакви и по много различни пътища за развитието на библиотеките и науките за тях в страната; да не сме съгласни професионално една с друга, но винаги да умеем да запазваме добрия тон.

Уважавам поведението ѝ за отстояване на позиции и приятелства, уважението ѝ към мнението на другия, независимо от своето несъгласие.

VIII. Заключение

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Анета Дончева напълно отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“.

Кандидатът в конкурса е представил значителен брой научни трудове. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, получили признание в националната и в международна професионална общност като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници с научен характер. Теоретичните разработки имат изключителна практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа, друга – към практическата работа в библиотеките. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Анета Дончева е несъмнена и постигнатите от нея резултати в учебната и научноизследователската дейност напълно съответстват на изискванията на Софийския университет.

След запознаването ми с представените в конкурса материали и научни трудове, анализа на тяхната значимост и на съдържащите се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на

Научното жури академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, в научната специалност „Книгознание, библиотекознание, библиография“ (Организация и управление на библиотеките) да бъде дадена на гл. ас. д-р Анета Дончева Дончева.

13.07.2018 г.

Рецензент:

проф. дфн Иванка Янкова –

декан на ФБКН, УниБИТ, София